

ВІДГУК

офіційної опонентки,

кандидатки наук з державного управління, доцентки Матвеевої Ольги Юріївни

на дисертаційну роботу Медуни Богдани Любомирівни

на тему: «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОСТІ

У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами, темами. Дотримання принципу публічності є основою демократичного розвитку нації, що визначає умови прозорості діяльності органів публічного управління, їхній підзвітності громаді, та, разом з тим, стимулює громадську участь у процесах прийняття суспільно-важливих рішень. На шляху свого становлення Україна зіштовхнулася з критичним для демократичного ладу викликом російської військової агресії та посяганні на свободу і державність, що вплинуло на збереження можливості забезпечення цього принципу. Ця проблема обумовлює необхідність наукового осмислення питання забезпечення публічності в управлінських процесах, а також пошук нових публічно-управлінських моделей взаємодії суспільства та держави, що сприятимуть зміцненню суспільної довіри до державних інституцій, підтримають стійкість демократичних процесів. Очевидно, що принцип публічності є критерієм якості, підзвітності та відкритості публічного управління громаді. Разом із тим, у період кризового стану, який обумовлений необхідністю вибудовувати стратегію національної оборони, закономірно посилюється тенденція до централізації процесів прийняття рішень разом зі зниженням рівня відкритості. Ця дилема науково-політичного дискурсу щодо забезпечення балансу централізації і децентралізації владних повноважень під час війни об'єктивізує необхідність деталізації суспільних знань про можливі механізми адаптації принципу

публічності до кризових умов і критичних загроз національній безпеці. З цієї позиції, актуальність роботи є абсолютною.

Дослідження проведено в межах науково-дослідних робіт Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, зокрема за темою: «Об'єднані територіальні громади: концепція відповідальності та спроможності» (ДР №0119U100911, ДО №0221U103957) комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування»; Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» за темою: «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (ДР №0124U000016).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, викладених у дисертації Б.Л. Медуни, підтверджується відповідністю принципів положень дослідження меті, завданням, системним аналізом наукової літератури та джерельної бази, комплексним використанням загальнонаукових методів дослідження, текст роботи викладений грамотною, українською мовою з дотриманням наукового стилю презентації та опрацювання матеріалу, коректності формулювань та посилань.

Погоджуємось із вихідною позицією авторки, що в умовах війни як екзистенційної кризи для держави та системи її публічних інститутів забезпечення базового принципу публічності прийняття управлінських рішень опиняється під загрозою з причини загострення численних ризиків безпеки, як для державних інститутів, так і для громадян. Це виводить науково-політичну дискусію з цього приводу на якісно новий рівень пошуку альтернативних способів збереження дотримання цього принципу для захисту демократичного ладу України. Розділяючи думку авторки про доцільність виходу за рамки традиційного підходу з метою вирішення цієї проблеми, особливо, враховуючи

прискорення реформи цифровізації, що створює для цього широке поле можливостей, підтримуємо вибір авторки щодо розширення меж наукового пошуку у напрямі альтернативних способів забезпечення публічності тоді, коли продовження використання традиційних способів пов'язане із загостренням ризиків колективної безпеки. Імпонує намагання авторки виділити й обґрунтувати пріоритетні напрями забезпечення принципу публічності в прийнятті управлінських рішень у повоєнній Україні, підхід до вибору яких в її роботі будується не на традиційних практиках, які на цьому етапі демонструють значні безпекові обмеження, а на результатах поглибленого аналізу поточної ситуації з урахуванням можливих ризиків.

З цією метою авторкою поставлено та виконано завдання з розкриття теоретичних основ принципу публічності у прийнятті управлінських рішень, його сутності та значення для демократичного управління; визначено методологічні підходи до дослідження забезпечення принципу публічності у прийнятті управлінських рішень; систематизовано нормативно-правове регулювання та міжнародний досвід забезпечення принципу публічності в управлінських процесах за критеріями, актуальними для сучасної України; обґрунтовано необхідність належного реагування на виклики та проблеми у забезпеченні принципу публічності у прийнятті управлінських рішень у сучасному публічному управлінні; а також запропоновано напрями вдосконалення забезпечення принципу публічності у прийнятті управлінських рішень в Україні в умовах сучасних викликів.

Для виконання поставлених дослідницьких завдань авторкою застосовано мультидисциплінарний метод пізнання досліджуваного явища. Його застосування базується на загальновизнаних наукових підходах (фундаментальних, загальнонаукових і спеціально-наукових) та методах пізнання, спрямованих на комплексний аналіз явищ публічного управління, що стосуються його публічності. Ключові методи включають системний, нормативно-правовий, соціокультурний, інституційний, функціональний та порівняльно-правовий підходи, а також документальний огляд і оцінку статистики. Дослідження охоплює теоретичні основи принципу публічності,

його роль у прийнятті управлінських рішень, міжнародний досвід, виклики реалізації та розробку пропозицій для вдосконалення з фокусом на стратегічні рішення.

Наукова новизна одержаних результатів. Достовірність положень, висновків і рекомендацій, поданих у дисертації, не викликає сумнівів. Висновки, сформульовані авторкою роботи, мають наукову новизну, зокрема, вперше запропоновано розглядати принцип публічності як комплексний імператив, що реалізується через дотримання таких вимог, як відкритість, прозорість, підзвітність, громадська участь, гласність, інформаційна безпека, правові гарантії, дотримання етичних стандартів. Дисертанткою змістовно уточнено категорії «принцип публічності у прийнятті управлінських рішень», «імерсивний підхід», «імператив публічності», розмежовано поняття «гласність» та «прозорість»; удосконалено систематизацію нормативно-правового регулювання забезпечення принципу публічності в прийнятті управлінських рішень за принципом функціональної диференціації та класифікацію суб'єктів-розпорядників інформації, що здійснюють оприлюднення публічної інформації та надають публічну звітність. Також удосконалено існуючі методи наукового дослідження забезпечення принципу публічності у прийнятті управлінських рішень, враховуючи сучасні виклики (цифровізацію, еволюцію суспільних вимог щодо прозорості в процесах адаптації стандартів врядування до вимог, практики та цінностей ЄС, а також використання новітніх комунікаційних технологій) і шляхи забезпечення принципу публічності у прийнятті управлінських рішень в Україні, які викладені в межах стратагеми.

У роботі набули подальшого розвитку індикатори для більш точного вимірювання та оцінки рівня впровадження принципу публічності в діяльність органів влади та внутрішнє наповнення контекстуальних бар'єрів забезпечення принципу публічності в Україні, а також сформульовані пропозиції щодо їхнього подолання.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. За темою дисертації опубліковано 10 наукових публікацій. Їх складають 5 статей, із яких 4 надруковано у виданнях, включених

до переліку наукових фахових видань України категорії Б, та 1 статтю – у періодичному науковому виданні іншої держави, яке входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувачки, та яке індексується у наукометричній базі Web of Science, а також 5 матеріалів тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Важливість одержаних здобувачкою результатів для науки та практики. Дисертаційна робота Б.Л. Медуні є вагомим внеском у розвиток теорії і практики публічного управління. Представлені в дисертації результати дослідження, висновки й основні положення дозволили розробити практичні рекомендації до вирішення наукового завдання щодо обґрунтування пріоритетних напрямів забезпечення принципу публічності в прийнятті управлінських рішень в Україні.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи Б.Л. Медуні, її глибину, завершеність та логіку викладу, що дозволило вирішити завдання дослідження, звертаємо увагу на певні дискусійні положення дисертаційної роботи, а саме:

1. Роботу посилило б доопрацювання наукового апарату представлення ілюстративного матеріалу. Зокрема, таблиця 1.1, рисунок 1.1 та рисунок 2.1 не містять посилань на джерела, попри те, що вони складаються з відомих даних. Виникає потреба у вказанні, з яких джерел запозичено дані або в межах якої наукової теорії їх було досліджено й узагальнено авторкою.

2. Параграф 1.1 могло б поглибити представлення і обґрунтування авторської позиції до визначення сутності принципу публічності. У ньому здебільшого наголошується на актуальності проблематики, однак не запропоновано базової теоретичної рамки чи аналітичної структури подальшого розгляду означеного принципу, що використовувалася б у наступних розділах роботи і скеровувала б «дорожню карту» дослідження.

3. Емпіричну частину роботи поглибив би детальний опис даних, що становили основу дослідження. Авторкою зазначено, що проведено «аналіз

результатів масштабних досліджень» у 2022 – 2023 роках, проте в тексті роботи не описано, про які саме дослідження йде мова, хто виступає їхнім ініціатором і виконавцем, які інструменти аналізу застосовано, що складає аналізовану вибірку, які цільові групи охоплено, і чи можна вважати результати репрезентативними для всієї України.

4. Було б доцільно уточнити джерело походження рисунку 3.1. У поясненні до нього зазначено: «Складений нами графік», однак при цьому використано дані з порталу V-Dem 2024. Якщо йдеться про візуалізацію даних з відкритої платформи, варто розмежувати авторський внесок (очевидно, визначення аналітичної «рамки») та запозичення.

5. Знахідки дослідження могла б посилити конкретизація способу і місця застосування запропонованих рішень. У третьому розділі авторкою сформовано напрями вдосконалення публічності в управлінні, однак вони подані у формі узагальнених декларацій без розроблення конкретних механізмів реалізації, опису суб'єктів застосування тощо.

6. Авторкою справедливо підкреслено необхідність активної громадської залученості в контексті реалізації запропонованих у роботі підходів, зокрема, з використанням імерсивних технологій у прийнятті рішень. Проте, формулювання щодо максимальної інтерактивності управлінських процесів за допомогою VR/AR (зокрема, на с. 164) є дещо загальним. У підсумковій частині пропозицій роботи бракує конкретних прикладів (моделювання, схематизація тощо): які саме функції, сервіси чи моделі управління необхідно трансформувати таким чином? У який спосіб VR/AR можна застосовувати для масового залучення громадян до управління? Які проблеми і ризики така інновація має передбачати і прораховувати?

Загальний висновок та оцінка дисертації. Висловлені зауваження і пропозиції здебільшого носять рекомендаційний характер, не передбачають потреби в доопрацюванні поданої дисертаційної роботи, і можуть вважатися дискусійними, що скеровують подальший науковий пошук у напрямі концептуалізації забезпечення принципу публічності у прийнятті управлінських рішень. Вони не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи та її

позитивного сприйняття, адже в межах визначених авторкою цілей і завдань дисертація є цілісним, закінченим дослідженням важливої й актуальної для сучасної України проблеми публічного управління та адміністрування.

Дисертація відповідає спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування та вимогам до оформлення дисертаційних досліджень (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 № 759), а також пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами та доповненнями (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

З урахуванням новизни, актуальності, важливості одержаних авторкою наукових результатів, обґрунтованості, а також значної практичної цінності сформульованих положень і висновків, сформованих компетентностей дослідника, апробації результатів наукових розробок, можна зробити висновок про те, що авторка дослідження Медуна Богдана Любомирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційна опонентка:

кандидатка наук з державного управління,
доцентка, доцентка кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Навчально-наукового інституту державного
управління Національного технічного
університету «Дніпровська політехніка»

Ольга МАТВЕЄВА

Підпис _____
засвідчую:
вчений секретар
Вченої ради _____
Калюжна

